T. Pryj. Un. Hebr.
W-wa Grzybowska 20/28

№ 21 (103) | דריטער יאהרגאנג | פרייז 25 גר. | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. | Kaliszer Leben

קאלישער לעבען

אבאנאמענטס-פרייז
אין פוילען—1 זל. א חודש
אויסלאנד—50 סענט
פאר 3 חדשים.

אנאנסען-פרייז:
א מילים. שורה
ערשטע זייט—50 גר.
אין טעקסט—75 „
לעצטע זייט—30 „

דער אנאנסען-עמוד
האלט 6 שפאלטען.

די רעדאקציע און
אדמיניסטראציע איז עפענ:
יעדען טאג פון 11—1
און פון 5—7.

פאר'ן אינהאלט,
פערמין און ארט פון
אנאנסען און קאמוניקאטען,
איז די רעדאקציע
נישט פעראנטווארטליך.

ליכט-צינדען: 6.45

רעדאקטאר:
מ. ווארשאווסקי
ליט. רעד.: ה. סאלניק.

אומפארטייאיש וואכענבלאט פאר קאליש און אומגעגנד.

Kalisz, 16 sierpnia 1929 r. | אדרעס: Kalisz, Szopena 3 Skrz. poczt. 186. | קאליש, פרייטאג פ' ואתחנן, י' מנ' אב תרפ"ט

טיעף געריהרט פון דעם צער פון מיין שוועסטער **אסתר** און איהרע
קינדער, צוליעב'ן טויט פון זייער **מאן** און **פאטער**

נ"ע הערש דוד לובעלסקי

בעווינען מיר צוזאמען מיט דער גאנצער משפחה די גרויסע אבדה.

א טרייסט זאלט איהר געפינען אין געגענזייטיגער טרייהייט און איבערגעבענהייט.

המקום ינחם אותם בתושאצוי.

אדאלף גראסס, פרוי און קינד.

דאנקזאגונג.

א הארציגען דאנק דעם לאוניק **יוסף משה העבער**
פאר זיינע אונערמידליכע בעמיהונגען, ביים בעקומען פאר אינז
די אויסלענדישע פעסער.

יוסף מענדל און **לייזר הערמאן**

דאס יורישע

8-קלאסיגע גימנאזיום

מיט רעגירונגס-רעכט, אין קאליש,

איז מודיע, דאס די קאנצעלאריע נעמט אן

איינשרייבונגען

פון נייע שילער, פון 20 ר. ח., טעגליך פון 12—9 פ. נ.

דירעקטאר: **ש. העלינג**

דערמיט מאך איך בעקאנט, דאס דער
לארזער פאבריקאנט E. K. האט אויף מיר
אויסגעשטעלט פערשיעדענע וועקסלען,
וועלכע נעהען צוליעב זיין שולד צו
פראטעסט.

ABRAM M. WEISS, Kalisz, Babina 25.

דערוויסענדיג זיך פון טויט פון איער **מאן** און
פאטער, מיין בעסטער ני פערגעסענער פריינד

מרדכי ווארטסקי

דריק איך אויס מיין טיעפסטען מיטגעפיהל

ריוועס היישרעק, לעוש (בעלגיען)

ברוב צער ויגון אנו מודיעים את שברנו, המות
של אמנו היקרה והחביבה מרת

ברכה בת המנוח מו"ה שמואל ז"ל, אשת המנוח ש"ץ
ושו"ב מבלעשקי מו"ה **שמואל יהודה** ז"ל

ווענדראווניק

נפטרה ונקברה ביום א' ואתחנן, ה' לח' מנ' אב ש.ז.
בשמונים ואחת לימי חייה.

בניה, בנותיה, חתניה, כלותיה
וכל משפחתה המתאבלת.

צוזאמען מיט דער גאנצער משפחה בעווינען
מיר דעם פריהצייטיגען טויט פון אונזער ליעבען
פעטער,

הערש דוד
לובעלסקי

א טרייסט דער פאמיליע !

מענדל בלאך און פרוי.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער חבר'טע **יעטקא לובעלסקא**, צום טויט
פון איהר

פאטער

סאבוש ראט
יוסף עליאש
יצחק יאקובאוויטש
יעקב רוססאק

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע **לובעלסקי** צום פריהצייטיגען טויט
פון זייער ניפערגעסענעם

פאטער

פאמיליע א. רויטבארד

דעם טיעפסטען מיטגעפיל דריק איך אויס דער פאמיליע
לובעלסקי, צוליעב'ן טויט פון זייער **פאטער.**

העלא רויטבארט.

ברוב צער ויגון אנו מודיעים את שברנו, המות
של אמנו היקרה והחביבה מרת

מרים בת המנוח מ' אברהם יוסף ז"ל
אשת המנוח מ' יחזקאל ז"ל **נאמבורג**

ביום כ"ד לחדש תמוז ונקברה בלילה, בת פ"ט
לימי חיי'.

בנה, בנותיה, חתניה
וכל משפחתה המתאבלת.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע **לובעלסקי**, צום טויט פון אונזער
פעטער, **הערש דוד**

לובעלסקי

פאמיליע קארא

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע **לובעלסקי**, צום טויט פון זייער
נישט-פערגעסענעם **פאטער**, נ"ע

הערש דוד

ברוך בלאשקאווסקי און פאמיליע

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע **לובעלסקי**, צום טויט פון זייער
נישט-פערגעסענעם **פאטער**, נ"ע

הערש דוד

ווינדער, ליב, טאלעק און וואלף

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע **לובעלסקי**, צום פריהצייטיגען
טויט פון זייער אונפערגעסליכען

פאטער

עווא און פאמיליע גראבינא

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
אונזערע קאלעזשאנקע **יעטקא** און די פאמיליע
לובעלסקי, צוליעב דעם פריהצייטיגען טויט פון
זייער נישט פערגעסענעם **פאטער**

רעגינא גראבינא, מאניא שימאנאוויטש,
צעשא בלאשקאווסקא.

דאָס לעבען אין קאַליש

א יודישער עקספּעדיטאָר סטראַשעט די סוחרים מיט נקמה

דער היגער העגדלער חנגאל פּאלאטש, פלעגט עקספּעדירען זיין סחורה פון לאדז נאך קאליש דורך דעם לאדזער עקספּעדיטאר קוטנער וועמענס פערטרעטער איז היע בארנשטיין, וואדנע 3.

לעצטענס האט ה׳ פּאלאטש בעקומען געשיקט סחורה אויף נאכנאמע פון אַײניגע הונדערט זל., וועלכע זענען געווען אויף א תנאי, דאס אין איינינע טעג זאל דער לאדזער סוחר שוין האבען דאס געלד צוריק. נאטירליך האט ה׳ פּאלאטש דאס געלד גלײַך איינגעצאהלט און ווען ער איז אין א צייט ארום געקומען צום ה׳ בארנשטיין פרעגען צי ער האט שוין דאס געלד איבערוויזען, וויל דער לאדזער סוחר שרייבט, דאס ער האט נאכנישט ערהאלטען — האט ער געהאט אנ׳ארינפעלען קבלת פנים פון ה׳בארנשטיין, אזוי דאס ה׳ פּאלאטש האט געזיכט די טיר ארויסצולויפען.

ה׳ בארנשטײַן האט געשריגען, אז סיי ווי ווערט ער דאס געלד נישט אפשיקען פאר 4 חדשים (!) און זאל ה׳ פּאלאטש נישט מיינען׳ דאס ער וועט ביי איהם נישט עקספּעדירען מעהר, נײַן! דערצו האט ער א מיטעל, ער וועט זיך נוקם זײַן!... ליתר תיקף עוז, האט ער נעכאפּט אנ׳אייזערנע שטאכע און געווארפען זיך אויפ׳ן ה׳ פּאלאטש שלאגען.

זייטינע מענשען האבען ערשט דעם צוהיצטען עקספּעריטער אײַנגעהאלטען.

ה׳ פּאלאטש וואונדערט זיך אויב דאס זאל זיין א טאקטיק פון א יודישען עקספּעריטאר?

מיר פרעגען אויך דאס זעלבע.

ר׳איז ברוגז מיט׳ן חזן, שפּרינגט ער נישט קיין קדוש...

דער גוט-בעקאנטער ד״ר טיללער, וועלכער איז נעגוג פּאָפּולער געווארען מיט זיינע לעצטע ארויסטרעטונגען וועגען יודישען שפּיטאל, איז איהם אפּנים שוין איבריג געווארען די יודישע פּאַציענטען, מיט וועמען ער האט שוין לגמרי נישט ברעה זיך צו רעכנען.

די לעצטע טעג, איז אין דער גאנצער היגער פּוילישער פּרעסע, געווען א אנאנס פון ד״ר טיללער, און אין דער איינציגער יודישער צייטונג — נישט!

מיט די אינטערוויוען — איז געווען פונקט להיפך...

ס׳איז כדאי, אז די יודישע בעפעלקערונג, זאל וויסען דעם זײַן אינפארמירט...

דאָס פערצעהן-יעהריגע חזנ׳דל

דעם פאריגען שבת, האט אין די ציוניסטישע שוהל אויף די וויעסקא גאס געראווענט פאר׳ן עמוד דאס 14-יעהריגע וואונדער יונגעל משה׳לע פּרייז פון לאדז, וואס האט מיט זיינע אויסערגעוועגליכע פעהיגקײַטען מעש איבערגעשטיגען יעדע ערוואַרטונג.

דאס יונגעל בעזיצט צוואר נישט קיין שולע, און קען זאגאר קיין נאטען נישט. איבערהויפּט האט ער נאך וועניג געהערט חזנים און איז דעריבער א ביסעל ארים אין סטיל, דערפאר אבער ווערט מען איבעראשט פון זיין איינענע איינפעלע און מען מוז גראד נישט זיין קיין מבין צו דערקענען אין איהם א ושעני פון ערשטער מדרגה.

מיט זיין ריינעם האר-שארפען קאלאראטור שטייגט ער איבער כמעט די בעריהמטעסטע חזנים און ביי א גוטע פּאכמענישע אויסבילדונג וועט מיט דעם וואונדער-יונגעל אויפגעהן א נייער שטערען אין דער זינגער-וועלט.

דעם היינטיגען שבת נחמו, דאווענט ער אין חברה „קרימה״.

ערקלערונג פון י. וו. א.

דאס וואס אונז אליעמען איז שוין קלאר, וויל נישט קלאר ווערען דעם ה׳ ר.

וויסט דעריבער! 1) כדי פעסטצושטעלען ווי גרוים ס׳איז דער צושפּרייטונגס-שטח פון פערשידענע ווערטער וועלכע ווערען נישט בענוצט אין אלע יודיש רעדענדיגע ערטער, איז נויטיג צו פערצײַכנען אויך די ווערטער, וועלכע ווערען בענוצט אויך מחוץ לקאליש.

2) פערשטעהט אײַנמאל, אז ווערטער וועלכע נעהען ארײַן אין קאלישער יודיש קענען אויך אין אנדערע ערטער נערערט ווערען. וועהט אידיאטיקאן צום כעלעמער יודיש אין פילאלאגישע שריפטען I באנר דארט זענען פערהאן ווערטער, וועלכע ווערען אין גאנץ פוילען בענוצט.

3) איערע בעמערקונגען זענען אפשר לאניש, אבער זיי האבען קיין שום שייכות נישט צו די שטריכען, וויל איהר האט זיך נישט בעמיהט תופס צו זיין דעם זין און ציעל פון די זאמלונגען. צו וואס זאלט איהר זיך מטפּל זײַן מיט „קאטעגארישע דערקלערונגען״, וועלכע זאגען גארנישט, ענינים, צו וועלכע איהר ווילט קיין שײַכות נישט האבען (למשל איבערקוקען אנדערע זאמלונגען עהנליכע צו דער זאמלונג, אדער לכלהפּחית איבערליינען די אנווייזונגען פון י.וו.א. וועגען א זעלכע זאמלונגען).

זלמן קאפּלאַן און מאיר ווייל.

לעצטע ווארנונג

אזוי ווי ס׳בעווייזען זיך ווידער וועקסלען מיט פאלשע אונטערשריפטען א. נ.

„M. FRYDENSOHN, Kalisz Majkowska 2."

און זשירעס ה׳ S. ROZENBLUM

וועלכע עס פערשפּרייט שמואל יצחק ראזענבלום, ווארען איך אזעלכע נישט צו נעהמען און דעם פערשפּרייטער וועל איך איבערגעבען דער פּראָקוראַטור. מ. פרידענזאהן

יחיאל פיינער

שבת-נחמו אין שטעדטעל

ערינערונגען

שוין באלד פון דער פּריה, האט די זון זיך בעוויזען אין שטעדטעל, א קלארע, אנ׳אויסגעצוואנגענע, לכבוד שבת נחמו.

א „בענײַטע״ מיט א „תתחדש״ שטיילעלע אויף איהרע ליפען, איז זי ארוים שיינען פונקט ווי די יודישע קינדערלעך, וואס האבען קוים זיך דערווארט אויפ׳ן שבת נחמו און לויפען איצט אין מארק, צו בעווייזען איינער פארן צווייטען זיין ניי מלבוש׳ל...

— איז די זון ארוים שיינען, שוין געענדיגט זיך דער טרויער וועלכען זי האט בײַ זאמען מיט די יודען אין „בין-המצרים״ מיטגעמאכט. נישטא שוין יענע שווערע, בלייערנע חאלקענס, וואס האבען אין די „בין המצרים״-טעג, בעצויגען מיט אזא הארץ-דרויקענרען אומעט, דעם הימעל — לײַכט צו זיך — די זון איצט מיט דאפּעלטער ליכטיגקײַט, א שטײַנער ווי זי וואלט געוואלט אפּצאהלען פאר דער גאנצער צייט...

* * *

נאכמיטאג — איבערן שטעדטעל ליגט אויסגעגאסען אזא הײליגע שבת׳דיגע שטילקײַט; אלץ ווי איינגעוויגט אין א זיס רוהיגען שינה-בשבת׳דיגען דרימעל, פ׳דאכט זיך, אז אפילו די זון קוקט אראב פון איהר הייכקייט, שוין א דרימעלדיגע, פון דער איינענער בשפע׳דיגער ווארימקײַט. פון צייט צו צײַט בלאזט ניר א ווינטעל, אזוי שטיל, אזוי געלאסען. ווי אויך ער — דער שטענדינער „מזיק״, וואלט געפיהלט, אז היינט איז שבת נחמו, און לערנט זיך אפ א מוסר פון זיינע חברים — יודישע קינדערלעך שטיפער און קונדסים, וועלכע שפּאצירען איצט ארום אין מארק די סטאטיקלעך, צוליעבען אסור „לפסוע פסיעה גסה״...

אלעס, אלעס, איז איצט בעהערשט פון איין איינציגען געפיהל און בענער:

רוהען... רוהען...

באה שבת — באה מנוחה...

* * *

ביסלעכווײַז, ביסלעכווײַז, הויבען אן ארויסצוקומען, גוירערינע ווייבער מיט פערפעצטע נעזער, מאמעס מיט זייערע קינדערלעך, מיט רויטע בעקעלעך און קינדערישע נאאיוו-צופרידענע שמייכלען, אויף ווי נאך האלב פערמאכטע פון שלאף-אויגעלעך און מאטעס קומען אן; מאטעס מיט צו דראשטשעטע אפענע הערצער.

אלץ קומט איצט ארוים פאר די טהירען, אײַנצוועטען אין זיך די פרישע שארפע ריחות פון געטריקענטע הײַ, בלומען און צייטינע פרוכטען, פון ארום וואס דער ווינט ברענגט אין שטעדטעל אויף זיינע פליגלען צו טראגען.

באלד דערהערט זיך פון ערגיץ, וואו אין מארק אריין א הויכע קינדעריש צופרידענע ברכה — שהחינו, וואס לאנג האט ער זיך געמוזט איינהאלטען, כדי שבת נחמו א ברכה צו מאכען אויף דער נײַער פּרי.

צוערשט איינע, ווי אנ׳אנזאג, דערנאך א פּאך ברכות, אהן א שיעור יודישע ברכות!...

* * *

פּליצלינג אין מיטן דעריגען, רייסט זיך אדורך צווישען אלע קולות און געשרייען, מיט וועלכע דאס שטעדטעל איז שוין אנגעגעפיהלט — א ניגון.

זיס-קלינגענדיג און צוגלייך אזוי מיט אייביגען צער און וועלטס-וויעה, איז אנגעפיהלט דער דאזיגער ניגון, ווי פערעלדיגער ווײַן גיסט ער זיך פון זינ׳אפען פענסטער, ערגיץ ארוים אין מארק אריין. צו ערשט שטיל ווי נישט זוכער, וואס אמאל דרייסטער, פעסטער, ביז אלע קולות ווערען אנטשווינען און הערען זיך איין..

— תנו — ר — ב — נן — — — —

יא, נאכאמאל, ס׳שאדט נישט נאכאמאל — — —

— תנו — — רב — — נן — — — —

אוי.. אוי... אוי...

אין א בענקעניש פילט דעמאלס אין דאס יודישע הארץ; א בענקטאַסט אין א גאנעניש, וואס דו ביסט עס גאר נישט אומשטאנד אנצורופען בײַם נאמען — זי האט עס נישט — און נור א ציטערנדע יודיש הארץ פילט זי...

אין זי מאהנט, בעט, פערלאנגט עפעס, די דאזיגע בענקעניש — עפּעס נישט קלארעס, ווייטעס, און דאך אזוי נאנטעס און פערשטענדליכעס, צו גלייך — היילינע אייבינע סודות׳פילע יודישע בענקענישן...

דאָס ספּאָרט-לעבען

כּולינאַנישער אנפאַל

(פראסנע)

זונטאג ד. 11 ד. ח., נאכ׳ן מעטש צווישען „הכח״ און „פּראסנא״. וועלכער איז געווען א רעצידירענדער פאר „הכח״ ארויסצוריקען זיך אויפ׳ן ערשטען פּלאץ אין דער מײַסטערשאפטס טאבעלא, האט אפּנים נישט פערשמעקט די מיטגלידער פון „פּראסנא״. אין דער שאטניע זענען טאקי די פּראסנא-מיטגלידער אונטער דער קאמאנדע פון די הויפּט שלענער ראששינסקי (גראבסקי) און מאלעצקי, בעפאלען די יודישע שפּיעלער.

מיר מוזען בעמערקען, אז די פּראסנא-לייט האבען זיך געווארפען אויף די יודען, בעת זיי זענען געווען אנגעטהון אין די ספּארט מלבושים.

מאלעצקי האט שטארק צעשלאגען דעם ה׳ מעססינג, פאר-זיצער פון „הכח״, ווײַל דער לעצטער האט זיך גענענגעשטעלט די אנפאלער, נישט דערלאזענדיג צו א בלוט פערגיסונג. אויך האט בעקומען געשלאגען ה׳ קושער.

דער כוליגאנישער ארויסטריט, איז שוין לײַדער נישט דער ערשטער. זאגאר ביים מעטש מיט׳ן לאדזער „קרימה״ האט מען געהערט אנטיסעמיטישע אויסרופען.

אויף אזעלכע ארויסטריטען, דארף מען בעצײַטענס רעאגירען.

מײַסטערשאפטס-טאַבעלע קל. „צ״

א דאנק דעם נצחון פון „הכח״ שטעלט זיך די מײַסטערשאפטס-טאבעלע פון קל. „צ״ פאר פאלגענד:

1) „הכח״ – 15 פּקט.
2) „פּראסנא״ II – 15 פּקט.
3) ק. ק. ב. II – 8 פּקט.
4) י. ט. ס. ק. II – 7 פּקט
5) „ארלע״ – 7 פּקט.
6) „אנניסקא״ – 5 פּקט.
7) „מארגענשטערן״ – 1 פּקט.

N.

ק. ה. ס. — „הכח״ II — 8:1

דעם עהרען-גאל האט געמאכט מארקאוויטש.

„ארלע״ — י. ט. ס. ה. II — 2:0

דער מעטש מיט „ארלע״ (56 מינוט), האט זיך געענדיגט מיט דעם רעזולטאט 2:0 לטובת „ארלע״. י. ט. ס. ק. לויט די פּארשריפטען פון פּ. ז. פּ. נ., האט געטווט ארויסטרעטען אויף דעם ראזינען מעטש מיט 8 שפּיעלער.

„הכח״ — „פּראסנא״ II — 4:0 (2:0)

דער זונטאג׳דיגער מײַסטערשאפטס-מעטש קל. צ., צווישען „הכח״ — „פּראסנא״ II, האט זיך געענדיגט מיט דעם גרויסען נצחון פון „הכח״.

„הכח״ נאך די לעצטע פערשפּיעלטע מעטשען האט זיך גענומען אינטענסיוו צום טרענירען און אדאנק דעם קומט „הכח״ לעצטענס צוריק צו דעם פאָרם.

די גוטע פונקטען אין דרוזשינע, האבען ארויסגעוויזען פערטײַדינער: קאהן, מעססינג און שײַקעוויטש מיט הילף-ליניע: קוישער, שטאר און זאלץ, האבען געגעבען פון זיך אלס, וואס מ׳קען פערלאנגען.

דער שוואכסטער פונקט אין דרוזשינע, איז געווען די שטורם ליניע, וואו ס׳האבען זיך נישט געקלעבט קיין שום אקציעס.

פּאר׳ן טורן-פּעסט

איהר קענט דאך די נישט זעלטענע ביי אונז דערשיינונג, חברים.

עפּליכע מאל אין וואך, טורנען צעהיצטע חברים פארטורנער און טורנער, הונדערטער מאל איין איבונג׳ גרויסע פלאקאטען מיט אויפרופען, ספּעציעלע זיצונגען און בעראטונגען, אינטענסיווע באס און באריטאן גאמעס פון ארקעסטער-צימער, פערשארפטע דיסציפּלין, אלגעמײַנע אנשטרענגונג — אט דאס איז די געוויינטלעכע אטמאספערע אין וועלכער עס וועבט זיך דער גרויסער י. ט. ס. ק. יום-טוב – דער יעהרליכער טורן און ספּארט-פּעסט פון י.ט.ס.ק.

דער טערמין פון דער פייערונג, איז שוין נאנט וויפיעל איז רען נאך געבליבען ביז דעם 25 ווזשעשען?

צי פיהלט איהר, חברים די גרויסע פעראנטווארטליכקײַט וואס ליגט אויף אייך אין צוזאמענהאנג, מיט אט דעם שווערען ענזאמין, וואס איהר מוזט בעליינען לנבאי די יודישער בעפעלקערונג אין קאליש?

ס׳איז נאך שטיל ביי אײַך. ס׳איז נישט דער געוויינלעכער ערב יום-טוב-שטימונג! עפּעס נעהט עס נישט אזוי אינטענסיוו ווי שטענדיג.

צי זאל דאס בעדייטען זעלבסט-זיכערקייט און רואיקייט אלס פּראדוקט פון לאנגיעהריגע ערפאהרונג? אדער אפשר איז דאס אונבעוואוסטזיניקייט פון דעם, וואס ערווארט אונז?

חברים! די צייט א׳ז קורץ! דער טורן- און ספּארט-פּעסט פון י. ט. ס. ק. דארף און מוז זיין א געשעהעניש אויף דער יודישער גאס!

מיט מעהר חשק, מעהר ענערגיע און אפּפערווילינקייט טוהט דאס, וואס מ׳הייסט אייך טהון.

אלע מיט געמיינזאמע כחות ווייזט דער יודישער געזעלשאפט אין קאליש, אז ביי י. ט. ס. ק. וואקסט און ענטוויקעלט זיך דער נייער יוד.

דער טורן-פּעסט מוז ווייזען קאנקרעטע מעשים, אז פון יאהר צו יאהר שפּרייזט דער י. ט. ס. ק. מיט גרויסע טריט פאראויס!

N. ח